



23.12.2020

OKV/70/10/2020

OKV/70/10/2020-OKV-1

ASIA Kaupungin kuuleminen talous- ja velkaneuvonnan sijainnista**KANTELU**

Kantelijat ovat osoittaneet oikeuskanslerille 11.3.2019 päivätyin kantelun, joka koskee talous- ja velkaneuvonnan järjestämistä Itä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiirissä. Kantelijat ovat pyytäneet oikeuskansleria tutkimaan, täyttääkö Itä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiirin alueella talous- ja velkaneuvonnan toimipaikkojen sijainnit 1.1.2019 voimaan tullutta talous- ja velkaneuvontalain 2 §:n edellytystä siitä, että laissa tarkoitettuja talous- ja velkaneuvonnan palveluja on tarjolla tasapuolisesti oikeusapu- ja edunvalvontapiirin alueella.

Kantelijat ovat todenneet, että kyseisen lain voimaan tulon jälkeen Varkauden alueelle eli ns. Keski-Savon alueelle ei ole jätetty talous- ja velkaneuvontaa ollenkaan. Kantelun mukaan vuoden 2018 loppuun asti Varkauden kaupungilla ja Varkauden seurakunnalla oli sopimus, jonka perusteella Varkauden seurakunta järjesti talous- ja velkaneuvontapalvelut Varkauden kaupungin alueella. Kantelijat ovat pyytäneet oikeuskansleria muun ohella myös selvittämään, onko asiassa menetelty virheellisesti, kun Varkauden kaupunkia ei kuultu ennen päätöksen tekemistä talous- ja velkaneuvonnan sijainnista.

Kantelu on alun perin kirjattu oikeuskanslerinvirastossa vireille diaarinumerolla OKV/473/1/2019. Oikeuskanslerinvirastossa toukokuussa 2020 käyttöön otetussa uudessa asianhallintajärjestelmässä asia on saanut uuden diaarinumeron OKV/70/10/2020.

SELVITYS

Itä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri on antanut pyydetyn selvityksen, jonka liitteinä ovat Etelä-Savon ja Pohjois-Savon oikeusaputoimistojen selvitykset. Oikeusministeriö on antanut lausuntonsa selvityksistä.

VASTINE

Kantelijat ovat antaneet vastineensa hankitusta selvityksestä.

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

LISÄSELVITYS

Itä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri on antanut pyydetyn lisäselvityksen, jonka liitteinä ovat Etelä-Savon ja Pohjois-Savon oikeusaputoimistojen lisäselvitykset. Oikeusministeriö on antanut lausuntonsa (jäljempänä *lisälausunto*) lisäselvityksistä. Lisäselvitykset ja lisälausunto oheistetaan kantelijoille tiedoksi.

RATKAISU

Lähtökohtia

Vuoden 2018 loppuun asti voimassa olleen talous- ja velkaneuvonnasta annetun lain (713/2000) mukaan aluehallintovirastojen tehtävänä oli vastata siitä, että palveluja oli riittävästi saatavilla niiden toimialueilla. Aluehallintovirastot sopivat kuntien tai muiden palvelujen tuottajien kanssa talous- ja velkaneuvonnan järjestämisestä. Lisäksi kunta oli edelleen voinut sopia talous- ja velkaneuvonnan järjestämisestä ostamalla palveluja. Varkauden kaupungilla oli kantelun mukaan ollut Varkauden seurakunnan kanssa sopimus, jonka mukaan seurakunta oli järjestänyt talous- ja velkaneuvontapalvelut Varkauden alueella vuoden 2018 loppuun asti.

Uusi laki talous- ja velkaneuvonnasta (813/2017) tuli voimaan vuoden 2019 alussa. Lain 2 §:n 1 momentin mukaan talous- ja velkaneuvonnan yleinen ohjaus ja valvonta kuuluvat oikeusministeriölle. Pykälän 2 momentin mukaan valtion oikeusapu- ja edunvalvontapiirit vastaavat talous- ja velkaneuvonnan järjestämisestä ja 3 momentin mukaan oikeusaputoimistot vastaavat näiden palvelujen tuottamisesta. Lain 5 §:n mukaan talous- ja velkaneuvontapalveluja voidaan hankkia myös ostopalveluna. Oikeusministeriön lausunnon mukaan missään piirissä ei ole päädytty ostopalvelujen hankkimiseen.

Talous- ja velkaneuvonnasta annetun lain 2 §:n 2 momentin mukaan talous- ja velkaneuvonnan järjestämisellä tarkoitetaan huolehtimista siitä, että kyseisessä laissa tarkoitettuja talous- ja velkaneuvonnan palveluja on tarjolla tasapuolisesti oikeusapu- ja edunvalvontapiirin alueella.

Talous- ja velkaneuvonnasta annettua lakia koskevassa hallituksen esityksessä ([HE 102/2017 vp](#)) ei ole tarkemmin otettu kantaa siihen, mitä tarkoitetaan viimeksi mainitussa lainkohdassa mainitulla kriteerillä, että talous- ja velkaneuvonnan palveluja ”on tarjolla tasapuolisesti” oikeusapu- ja edunvalvontapiirin alueella. Lakivaliokunta on hallituksen esityksestä antamassaan mietinnössä todennut asiasta muun ohella seuraavaa ([LaVM 12/2017 vp](#), s. 3):

”Lakivaliokunta katsoo, että esitys lisää yhdenvertaisuutta ja parantaa palvelujen saatavuutta erityisesti niillä alueilla, joissa mahdollisuudet saada talous- ja velkaneuvonnan palveluja ovat nykyisin olleet heikot. Valiokunta pitää kuitenkin tärkeänä varmistua siitä, että organisaatiouudistus ei johda siihen, että palvelut heikkenevät niillä alueilla, joissa talous- ja velkaneuvonta nykyisellään on toiminut hyvin. Viimeksi mainittua on tärkeää seurata”.

Lakivaliokunta on lisäksi painottanut, että sähköisen asioinnin rinnalla on tärkeä huolehtia perinteisemmistä tavoista ottaa yhteyttä talous- ja velkaneuvontaan sekä asiakastapaamisten mahdollistamisesta, sillä kaikilla asiakkailla ei välttämättä ole riittäviä taitoja tai kykyä sähköiseen asiointiin. Asiakkaan henkilökohtainen kohtaaminen on lakivaliokunnan mukaan myös muuten tärkeää. Lisäksi on huomiotava, että kaikilla asiakkailla ei välttämättä ole sähköiseen palveluun tunnistautumiseen tarvittavia välineitä, esimerkiksi verkkopankkitunnuksia. ([LaVM 12/2017 vp](#), s. 5)

Oikeusapu- ja edunvalvontapiireistä, oikeusaputoimistojen ja edunvalvontatoimistojen toimipaikoista sekä kunnista, joiden edunvalvontapalveluista oikeusapu- ja edunvalvontapiiri vastaa, annettu oikeusministeriön asetus (608/2016) koskee oikeusaputoimistojen toimipaikkoja niin oikeusapu- kuin talous- ja velkaneuvontapalveluissa. Asetuksen 2 §:n 1 momentin mukaan Itä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiirissä on kolme oikeusaputoimistoa (Etelä-Savon, Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan), joissa

kaikissa on useampi kuin yksi toimipaikka. Pykälän mukaan Varkaudessa on yksi Etelä-Savon oikeusaputoimiston toimipaikoista.

Kyseisen asetuksen 2 §:n 2 momentin mukaan asiakkaita voidaan ottaa vastaan myös muualla kuin asetuksessa mainituissa toimipaikoissa. Asiakkaita voidaan momentin mukaan palvella myös etäyhteyksillä. Asetuksen 3 §:n mukaan oikeusapu- ja edunvalvontapiiri määrää työjärjestyksessään, miten usein ja millä tavoin toimipaikassa otetaan vastaan asiakkaita. Pykälän mukaan harkinnassa on otettava huomioon alueen asiakas- ja asukasmäärä, aikaisempien vuosien kysyntä sekä vastaanotosta aiheutuvat kustannukset. Asetus ei edellytä, että kaikissa toimipaikoissa olisi henkilökuntaa jatkuvasti paikalla.

Alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetun lain (7/2014) 34 §:n 3 momentissa säädetään seuraavaa:

”Ennen kuin valtion viranomainen tekee sellaisen valtion paikallis- tai aluehallinnon toimielimiä, niiden toimialueita, toimipaikkoja tai toimielimistä saatavia palveluja koskevan päätöksen, joka saattaa heikentää asiakaspalvelun saatavuutta tai tekee valtioneuvostolle aloitteen sellaisen päätöksen tekemiseksi, sen on pyydettävä lausunto kunnalta, jota asia koskee. Jos asia koskee kahta tai useampaa kuntaa, lausunto on pyydettävä myös maakunnan liitolta. Jos valtion viranomainen aikoo poiketa lausunnosta, sen on neuvoteltava asianomaisen kunnan ja maakunnan liiton kanssa.”

Talous- ja velkaneuvonnan järjestäminen

Itä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiirissä on kolme oikeusaputoimistoa, joissa kaikissa on useampi kuin yksi toimipaikka. Toimipaikkoja koskevan asetuksen mukaan Varkaudessa sijaitsee Etelä-Savon oikeusaputoimiston toimipaikka.

Selvityksen mukaan oikeusministeriö perusti 20.11.2018 tekemällään päätöksellä oikeusapu- ja edunvalvontapiireihin talous- ja velkaneuvonnan virkoja. Itä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiriin perustettiin 18 tällaista virkaa (15 talous- ja velkaneuvojan virkaa ja 3 oikeusapusihteerin virkaa). Oikeusministeriön päätöksen jälkeen Itä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri päätti, että perustetut virat sijoitetaan piirin oikeusaputoimistoihin viidelle paikkakunnalle, eli Kuopioon, Iisalmeen, Savonlinnaan, Mikkeliin ja Joensuuhun. Varkauteen ei sijoitettu koko ajan paikalla olevaa talous- ja velkaneuvojaa.

Selvitysten mukaan Itä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiirissä on talous- ja velkaneuvonnan sijoittamisessa pyritty välttämään yhden henkilön toimipaikkoja niiden haavoittuvuuden vuoksi. Talous- ja velkaneuvonnan sellaiset toimipaikat, joissa on henkilökuntaa paikalla, on selvitysten mukaan sijoitettu siten, että palveluita on piirin alueella tasapuolisesti tarjolla ja että toimipaikat eivät olisi esimerkiksi sairaus- tai lomatilanteissa helposti haavoittuvia.

Minulla ei ole perusteita kyseenalaistaa mainittuja lähtökohtia, edellyttäen, että talous- ja velkaneuvonnan palvelujen tasapuolinen tarjoaminen talous- ja velkaneuvonnasta annetun lain 2 §:n 2 momentin mukaisesti Itä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiirin alueella muulla tavoin turvataan. Myös lakivaliokunta korosti hallituksen esitystä [HE 102/2017 vp](#) koskevassa mietinnössään ([LaVM 12/2017 vp](#), s. 3), että tuolloin voimassa olleen lain aikaan suurin osa talous- ja velkaneuvontayksiköistä oli pieniä yksiköitä, joissa esimerkiksi lomien ja poissaolojen ajaksi ei välttämättä ollut saatavissa sijaista eikä pienissä yksiköissä myöskään ollut riittäviä edellytyksiä toiminnan kehittämiseksi.

Itä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri toteaa selvityksessään, että koska Pohjois-Savon oikeusaputoimiston alueella oli vuoden 2019 alussa paremmat talous- ja velkaneuvonnan henkilöresurssit käytössä kuin Etelä-Savon oikeusaputoimistolla, oli Etelä-Savon ja Pohjois-Savon johtavien julkisten oikeusavustajien kanssa sovittu, että Pohjois-Savon oikeusaputoimiston Kuopion toimipaikka ottaa vastuun Varkauden talousalueen talous- ja velkaneuvonta-asiakkaista.

Minulla ei ole huomautettavaa mainitusta järjestelystä. Olennaista on, että talous- ja velkaneuvonnan palveluja tarjotaan lain edellyttämällä tavalla tasapuolisesti ja asiakkaat saavat asianmukaisesti tarvitsemaansa neuvontaa. Kantelijat toteavat itsekin vastineessaan, että Kuopio on luontainen asiointisuunta Varkaudesta.

Talous- ja velkaneuvontapalvelujen tasapuolisen tarjoamisen arvioinnin kannalta olennaista mielestäni myös on, että näitä palveluja voidaan selvitysten mukaan antaa usealla eri tavalla; muun muassa puhelin- ja sähköpostineuvontana, video- ja äänipuhelujen avulla etäpalveluna asiakkaan omalle laitteelle tai vaihtoehtoisesti asiakas voi tulla Etelä-Savon oikeusaputoimiston Varkauden toimipaikkaan videoneuvottelulaitteiden ääreen. Pohjois-Savon oikeusaputoimiston selvityksen mukaan talous- ja velkaneuvoja voi poikkeuksellisesti myös käydä asiakkaan luona Varkaudessa tai saapua henkilökohtaiseen neuvotteluun Etelä-Savon oikeusaputoimiston Varkauden toimipaikkaan. Pääsääntöisesti asiakkaan tarvitsee käydä henkilökohtaisesti paikalla velkaneuvojan luona vain yhden kerran velkaneuvontaprosessin aikana ja muutoin yhteydenotot ja selvitysten toimittaminen onnistuvat sähköisesti tai postin välityksellä.

Oikeusministeriö toteaa lausunnossa näkemyksensä, että Itä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri on järjestänyt palvelut Varkauden alueella talous- ja velkaneuvonnasta annetun lain, valtion oikeusapu- ja edunvalvontapiireistä annetun lain sekä toimipaikkoja koskevan asetuksen mukaisesti.

Minulla ei ole aihetta arvioida asiaa toisin kuin oikeusministeriö. Hankittu selvitys ja edellä kerrotut näkökohdat huomioiden minulla ei ole perusteita todeta, että talous- ja velkaneuvonnan järjestämisessä Itä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiirissä olisi menetelty säännösten vastaisesti tai muutoinkaan toimenpiteitani edellyttävästi, kun Varkauden alueelle ei sijoitettu yhtään koko ajan paikalla olevaa talous- ja velkaneuvojaa.

Kaupungin kuulemisesta

Kantelijat ovat lisäksi pyytäneet oikeuskansleria selvittämään, onko asiassa menetelty virheellisesti, kun Varkauden kaupunkia ei kuultu ennen päätöksen tekemistä talous- ja velkaneuvonnan sijainnista.

Oikeusministeriö on siis perustanut talous- ja velkaneuvonnan virat oikeusapu- ja edunvalvontapiireihin 20.11.2018 annetun päätöksen mukaisesti. Ministeriö tuo lausunnossa esille, että oikeusapu- ja edunvalvontapiireillä on itsenäinen toimivalta päättää, mihin toimistoihin ja toimipaikkoihin virat sijoitetaan. Sijoittelussa on noudatettava talous- ja velkaneuvonnasta annettua lakia, oikeusapu- ja edunvalvontapiireistä annettua lakia sekä toimipaikkoja koskevaa asetusta. Näissä säädöksissä mainittujen kriteerien arviointi ei ole oikeusministeriön näkemyksen mukaan edellyttänyt tapauksessa välttämättä kunnan kuulemista vaan tiedot ovat olleet saatavilla muutenkin.

Minulla ei ole perusteita arvioida oikeusministeriön lausunnossa edellä viitattujen säännösten perusteella Varkauden kaupungin kuulemista toisin kuin ministeriö. Annetuissa selvityksissä ja oikeusministeriön lausunnossa ei kuitenkaan otettu lainkaan kantaa alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetun lain 34 §:n 3 momentin mahdolliseen soveltavuuteen ja noudattamiseen tapauksessa. Muun ohella tämän vuoksi asiassa hankittiin edellä kohdassa ”Lisäselvitys” mainitut lisäselvitykset ja oikeusministeriön lisälausunto.

Lisäselvityksissä todetaan, että Itä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri ei kuullut Varkauden kaupunkia ennen päätöksen tekemistä talous- ja velkaneuvonnan virkojen sijainnista, koska piirissä lähdettiin siitä, että muutos ei heikennä asiakaspalvelun saatavuutta. Varkaudesta ei lakkautettu Etelä-Savon oikeusaputoimiston toimipaikkaa, jollainen muutos lisäselvityksen mukaan esimerkiksi olisi varmasti edellyttänyt kuulemista. Lisäselvityksessä korostetaan, että talous- ja velkaneuvonnan asiakkailla on edellä kerrotuin tavoin mahdollisuus käyttää monipuolisesti eri palvelukanavia ja tarvittaessa asiakkaita voidaan ottaa vastaan myös Varkaudessa.

Lisäselvityksen mukaan Varkaudessa asuvilla henkilöillä on edelleen käytettävissä talous- ja velkaneuvonnan palvelut eikä palveluiden saatavuuden ainut mittari ole se, että Varkaudessa olisi koko ajan paikalla talous- ja velkaneuvoja. Lisäselvityksessä tuodaan vielä esille, että muutoksen myötä Varkaudessa asiakkaiden saama talous- ja velkaneuvontapalvelu on monipuolistunut, nopeutunut ja muutoinkin parantunut. Aiemmista tiedoista poiketen myös Etelä-Savon oikeusaputoimiston talous- ja velkaneuvonta on lisäselvityksen mukaan tosiasiallisesti palvellet joitakin Varkauden talousalueelta tulleita asiakkaita, jotka ovat halunneet eri syistä hoitaa asiansa kyseisen oikeusaputoimiston kanssa.

Oikeusministeriö toteaa lisälausunnossaan, että puheena olevan kuntien kuulemista koskevan alueiden kehittämistä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetun lain 34 §:n 3 momentin soveltaminen tulee arvioitavaksi myös oikeusapu- ja edunvalvontapiirien osalta. Oikeusministeriö tuo esille, että oikeusaputoimistolla on edelleen toimipaikka Varkaudessa ja siellä työskentelee päivittäin oikeusaputoimiston henkilökuntaa, joka voi auttaa talous- ja velkaneuvonnan asiakkaita saamaan yhteyden talous- ja velkaneuvonnan asiantuntijaan. Tarvittaessa talous- ja velkaneuvonnan asiantuntija voi myös tulla Varkauteen tapaamaan asiakkaita silloin, kun fyysinen tapaaminen on tarpeen. Sinne voi myös tarvittaessa jättää asiakirjoja. Talous- ja velkaneuvonnan asiakkaiden käytössä on myös puhelinpalvelu ja lisäksi etäpalvelu. Oikeusministeriö yhtyy oikeusapu- ja edunvalvontapiiriin näkemykseen siitä, että kynnyks kunnan kuulemisvelvollisuuteen ei ylity sillä perusteella, että kunnassa sijaitsevaan toimipaikkaan ei ole sijoitettu talous- ja velkaneuvonnan virkaa.

Tosiasia siis on, että Varkauden kaupungilla oli kantelun mukaan ollut Varkauden seurakunnan kanssa sopimus, jonka mukaan seurakunta oli järjestänyt talous- ja velkaneuvontapalvelut Varkauden alueella vuoden 2018 loppuun asti. Asiakirjoista päätellen kyse on ollut palveluista, jotka ovat olleet Varkaudessa fyysisesti ja pysyvästi saatavilla. Kun Itä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri oli tekemässä päätöstä, että Varkaudessa ei vuoden 2019 alusta lukien olisi sijoitettuna yhtään talous- ja velkaneuvonnan virkaa, on nähdäkseni selvää, että päätös on herättänyt perustellun huolen siitä, että kyseisen asiakaspalvelun saatavuus saattaa heiketä Varkaudessa. Esimerkiksi lakivaliokunta on edellä kerrotuin tavoin painottanut, että sähköisen asioinnin rinnalla on tärkeä huolehtia perinteisemmistä tavoista ottaa yhteyttä talous- ja velkaneuvontaan sekä asiakastapaamisten mahdollistamisesta, sillä kaikilla asiakkailla ei välttämättä ole riittäviä taitoja tai kykyä sähköiseen asiointiin. Merkityksetön ei myöskään ole lakivaliokunnan kannanotto, jonka mukaan olisi tärkeää varmistua ja seurata organisaatiouudistuksen jälkeinkin, etteivät palvelut heikkene. Nämä ovat nähdäkseni seikkoja, joiden varmistumista tai ainakin siihen liittyvien käsitysten käsittelyä varten kuulemismenettely on.

Totean lisäksi selvyuden vuoksi, että sillä seikalla, miten talous- ja velkaneuvonnan palvelut ovat tosiasiallisesti kehittyneet Varkaudessa vuoden 2019 alun jälkeen ei ole suoranaista merkitystä asiassa, koska alueiden kehittämistä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetun lain 34 §:n 3 momentissa säädettyä velvollisuutta kuulla kuntaa on arvioitava tapahtuma-aikana tiedossa olleiden seikkojen valossa. Tämän vuoksi suoranaista merkitystä tässä arvioinnissa ei myöskään ole esimerkiksi sillä, että Varkauden kaupunki oli kantelun mukaan palkannut keväällä 2019 talous- ja velkaohjaajan, jonka tehtävänä on toimia Varkauden kaupungissa tukihenkilönä niille henkilöille, jotka tarvitsevat apua talous- ja velkaneuvonta-asioissa.

Kiinnitän kuitenkin tässä yhteydessä huomioita siihen, että Itä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiri ei ole kuullut Varkauden kaupunkia, koska piirissä on lähdetty siitä, että muutos ei heikennä asiakaspalvelun saatavuutta. Toisaalta oikeusministeriö toteaa, että se pitää kaupungin panostamista talous- ja velkaneuvontaan arvokkaana, mutta ei pysty arvioimaan kyseisen toimen vaikuttavuutta. Palvelujen saatavuudesta voi siis olla eriäviä näkemyksiä ja kuten oikeusministeriön lisäselvitykseen antamasta lausunnosta ilmenee, myös palvelujen vaikuttavuuden arviointi voi olla vaikeaa. Näitä voi tyypillisesti pitää seikkoina, joita kuulemismenettelyllä voidaan selvittää.

Voin kuitenkin yhtyä Itä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiiriin ja oikeusministeriön näkemykseen, että kynnyks mainitussa laissa säädettyyn kunnan (tapauksessa Varkauden kaupungin) kuulemisvelvollisuuteen ei ole ylittynyt yksinomaan sillä perusteella, että Varkaudessa sijaitsevaan toimipaikkaan ei ollut tarkoitus sijoittaa talous- ja velkaneuvonnan virkaa. Lisäselvityksissä esitetään nähdäkseni sinällään

hyviä perusteita sille, että talous- ja velkaneuvonnan palvelujen saatavuus ei ollut heikkenemässä Varkaudessa oikeusapu- ja edunvalvontapiirin päätöksen myötä, vaikka Varkauteen ei olisikaan sijoitettuna talous- ja velkaneuvonnan virkaa. Olennaista on etenkin se lisäselvityksissä korostettu, että tarvittaessa talous- ja velkaneuvonnan asiantuntija voi myös tulla Kuopiosta Varkauteen tapaamaan asiakkaita silloin, kun fyysinen tapaaminen on tarpeen.

Alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetussa laissa valtion viranomaiselle säädetty velvollisuus kuulla kuntaa, jota valtion paikallis- tai aluehallinnon toimielimistä saatavia palveluja koskeva päätös koskee, on nähdäkseni varsin laaja ja kuulemisvelvollisuuden kynnyks on säännöksen sanamuodon perusteella matala. Kriteerinähän on, että kyseisenlainen valtion viranomaisen päätös ”saattaa heikentää asiakaspalvelun saatavuutta”. Kuulemisvelvoitteen aitoutta ja tärkeyttä korostaa myös säännökseen sisältyvä neuvotteluelvoite valtion viranomaisen aikoessa poiketa kunnan lausunnosta. Selvyyden vuoksi on myös todettava, että kuulemisvelvoite ei koske palveluverkon rakennetta tai virkajärjestelyjä, vaan palveluita sinänsä.

Edellä esittämieni seikkojen perusteella voidaan esittää eriäviä näkemyksiä, onko Itä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiirin päätös talous- ja velkaneuvonnan virkojen sijoittamisesta saattanut tapahtuma-aikaisten tietojen perusteella heikentää mainitussa laissa tarkoitettuihin tavoin asiakaspalvelua. Mutta juuri tästä samasta syystä kunnan kuuleminen olisi ollut tarpeen. Tosiasia kuitenkin on, että talous- ja velkaneuvonnan palvelut olivat tapahtuma-aikana muuttumassa Varkauden alueella ja kaupungilla olisi asiakirjoista päätellen ollut esimerkiksi olennaista tietoa talous- ja velkaneuvonnan asiakkaiden tarpeista alueellaan. Oikeusapu- ja edunvalvontapiiri oli jo ennen oikeusministeriön päätöstä talous- ja velkaneuvonnan virkojen perustamisesta tietoinen siitä, että Varkauden kaupunki oli huolissaan talous- ja velkaneuvonnan jatkosta alueellaan. Kaupungin edustajat olivat myös pyrkineet tulemaan kuulluiksi.

Kuulemista olisi myös puoltanut se oikeusministeriönkin toteama, että yhteistyö ja yhteydenpito oikeusapu- ja edunvalvontapiirin, oikeusaputoimiston ja paikallisten toimijoiden kuten kuntien kanssa on erittäin tärkeää ja kannatettavaa asiakaspalvelujen kehittämiseksi. Kuulemisen jälkeen olisi lisäksi ollut luontevaa, että oikeusapu- ja edunvalvontapiiri olisi neuvotellut asiasta Varkauden kaupungin kanssa. Huomion arvoista niin ikään on, että Pohjois-Savon maakuntahallitus antoi hieman ennen uudistuksen voimaan tuloa kannanoton ilmoittaen oikeusministeriölle ja Itä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiirille, että kansalaisten tasavertaisen kohtelun vuoksi myös Varkaudessa täytyisi olla velkaneuvontapalvelua, ja että mikäli Varkauteen ei ole tarkoituksenmukaista sijoittaa velkaneuvojaa, tulisi palvelu järjestää Varkaudessa ostopalveluna.

Nämä edellä toteamani seikat itse asiassa tähdentävät alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetussa laissa olevan velvoitteen noudattamisen tärkeyttä.

Käytettävissäni olevan aineiston, alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetun lain ja edellä esittämieni näkökohtien perusteella katson, että Itä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiirin olisi tullut kuulla Varkauden kaupunkia ennen päätöstään talous- ja velkaneuvonnan sijainnista.

Toimenpiteet

Kiinnitän Itä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiirin huomiota alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetussa laissa säädetyn kuulemisvelvoitteen noudattamiseen Varkauden kaupungin kuulemisessa ennen päätöksen tekemistä talous- ja velkaneuvonnan sijainnista. Päätökseni lähetetään tässä tarkoituksessa Itä-Suomen oikeusapu- ja edunvalvontapiirille.

Kantelu ei anna aiheutta muihin toimenpiteisiin.

Päätös lähetetään tiedoksi Etelä-Savon ja Pohjois-Savon oikeusaputoimistoille ja oikeusministeriölle.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Esittelijäneuvos

Markus Löfman